

ברב עם הדרת מלך

משלי בְּרַב עִם הַדְרַת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לְאִם מְחַתֶּת כְּזוֹן¹ :

מצוה הנעשית ברבים יש לה חשיבות והידור יותר.

- א. התעסקות הרבים בחלקי המצוה
- ב. כולם בבת אחת
- ג. אחד יוציא את הרבים
- ד. אחד עושה, בפני רבים
- ה. זריזין-מקדימין-למצוות דוחה ברוב עם
- ו. ביטול בית המדרש נגד ברוב עם
- ז. מנחה בציבור אחר שקיעה

ישנה חשיבות במצוה כשמתקיימת ברוב עם, שנאמר: **ברב עם הדרת מלך.**

משלי יד כח. חשיבות באה באופנים שונים: כשכל אחד מהרבים עושה חלק מהמצוה; כשכל אחד מהם עושה כל המצוה; מצוה הנעשית בפני רבים.

א. התעסקות הרבים בחלקי המצוה

התעסקות הרבים בחלקי המצוה, באופן שבין כולם נעשית כל המצוה, מצינו בעבודה במקדש. שורה של כהנים היתה עומדת בעזרה בערב פסח עד המזבח, וכשהכהן הראשון קיבל את דם הקרבן מצואר הטלה היה נותנו לחברו וחברו לחברו עד הכהן הקרוב אצל המזבח שזרקו על המזבח. **פסחים סד א.** כדי שמצות הולכת הדם למזבח תתקיים ברבים המתעסקים בה, משום **ברב עם הדרת מלך**. **גמ' שם ב ורש"י**; **רמב"ם קרבן פסח פ"א הי"ד**: כדי שיתעסקו רבים במצוה.

וכן בכל יום הכהנים שהיו מעלים את אברי קרבן התמיד מהכבש של המזבח על גבי המזבח להקטירם, לא היו אותם הכהנים שהעלו את האברים על גבי הכבש. **יומא כו א.** משום **ברב עם הדרת מלך**. **תמיד פ"ה מ"ב.** ר' אליעזר בן יעקב חולק וסובר שאותם הכהנים עצמם מעלים אף בפעם השניה. **יומא שם ורש"י.** שבמקום שכינה אין זו דרך ארץ שהראשונים לא גמרו המצוה, שנראה כאילו קשה להם לטרוח. **תוס' יומא שם.** אבל במקום שהראשונים אינם מניחים והולכים להם, אלא עוסקים שוב במצוה, אף ר' אליעזר בן יעקב מודה שיותר טוב ליתן לאחרים משום **ברב עם הדרת מלך**. **רמב"ם תמידין ומוספין פ"ד ה"ה.** הלכה כחכמים. **עי' משנה יומא כו ב.**

אף האברים עצמם מתחלקים להרבה כהנים במנין שקבעו חכמים, שיוליכו אותם אפילו אם כהן אחד היה כחו מרובה להוליך ביחיד, ומעשה בבנה של מרתא

¹ **בְּרַב עִם הַדְרַת מֶלֶךְ** שהצבור זכאים הדרת הקב"ה הוא **וּבְאֶפֶס לְאִם** כשאינם דבקים בו **מְחַתֶּת כְּזוֹן**! חסרון רזנותו הוא כביכול נותן מכבודו לאלהי נכר ומשליט את האומות על בניו (רש"י יד כח)

בת בייתוס שהיה נוטל שתי ירכות של שור גדול שלקוח באלף זוז ומהלך עקב בצד אגודל, ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום **ברב עם הדרת מלך** **סוכה נב ב**.

שלשה כהנים היו עוסקים בתנופת חזה ושוק ואמורים של שלמים, אחד שהיה מביאם מבית המטבחים ונותנם לכהן המניף, אחד שהיה מניף, ואחד שהיה מקבלם מהמניף ומקטירם משום **ברב עם הדרת מלך**. **מנחות סב א**.

אף בעבודת המנחה אמרו: והביאה אל בני אהרן הכהנים. **ויקרא ב ב**. אפילו הן רבואות, וכך הוא אומר **ברב עם הדרת מלך**. **תוי"כ שם דבורא דנדבה ריש פרשה ט**. שאפילו הם רבואות כהנים כולם עוסקים בה במה שיכולים להתעסק,

א.	במדידת העשרון	ו.	במתן כלי
ב.	ביציקת השמן	ז.	במליחה
ג.	בבליחה	ח.	בליקוט הלבונה
ד.	בנתינת הלבונה	ט.	בהילוך ובהקטרה
ה.	בקמיצה		

כל אחד עושה מלאכתו, והשמיענו כאן כדי שלא יתבזה עליהם קרבן המנחה. **פי"י הראב"ד שם**. שיאמרו לקרבן מועט כזה למה יצטרך לריבוי אנשים קרבן אהרן שם.

והוא הדין בשאר מצוות אם מתחלקת המצוה להרבה בני אדם, יש בזה משום **ברב עם**, כגון שראובן מתפלל שחרית ושמעון קורא ולוי מתפלל מוסף. **או"ז ח"א סי' קטו, והובא במרדכי מגילה פי"ד סי' תתלג**.

ב. כולם בבית אחת

אף כשכל אחד מהרבים עושה כל המצוה, אלא שעושים כולם בבית אחת, יש בזה משום חשיבות של **ברב עם**. העלאת הבכורים לירושלים היתה ברבים, וכל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד. **בכורים פי"ג מ"ב**. כדי שלא יעלו יחידים, שנאמר **ברב עם הדרת מלך** **רמב"ם בכורים פי"ד ה"ט"ז**.

וכן מי שיש לו מנין בביתו ומתפלל שם בעשרה, יותר טוב שילך לבית הכנסת להתפלל מפני שמתאספים שם הרבה בני אדם ו**ברב עם הדרת מלך** **תרי"י ברכות פי"א; מג"א סי' צ ס"ק טו**. ועיי זהר ח"ב קסד סוע"א.

וכן בקריאת המגילה, אפילו שיש בבית שלומד בו תורה מאה אנשים מצוה מן המובחר שילך לבית הכנסת לשמוע עם הצבור, משום **ברב עם הדרת מלך**. **ר"ן מגילה פי"א; מג"א סי' תרצ ס"ק כג**.

אף המקום שמתפללים בו ברבים יש לו יותר מעלה, ולכן בית הכנסת של עיר גדולה יש לו יותר חשיבות מבית הכנסת של עיר קטנה, משום **ברב עם הדרת מלך** **מגילה כז ב, ושם שמ"מ מותר למכור מעיר גדולה לעיר קטנה**.

בברכת המזון, כשיש ששה מסובים ויכולים להתחלק לשלשה שלשה, וכן כשיש עשרים או יותר ויכולים להתחלק.. נחלקו אחרונים: יש אומרים שיותר טוב

שלא יתחלקו משום ברב עם הדרת מלך ע"י משנה ברכות נ א. ד"מ או"ח ס"י קצג; רמ"א בשו"ע שם ב; מג"א שם סוס"ק ד. וכ"מ בתוס' ריה"ח ברכות נ א ד"ה שמע ריש גלותא ובתוס' הרא"ש שם, ועיי' שער הציון להמ"ב ס"י קצג ס"ק ט וי.

יש אומרים שכאן אין עדיפות באיחודם, כיון שקצת רוב עם יש גם כשיתחלקו ויש גם מעלה של שני זימונים, ולכן יעשו איך שירצו. ט"ז שם ס"ק ג, ועיי' מ"ב ושעה"צ שם.

ג. אחד יוציא את הרבים

אפילו כשעושים כולם בבת אחת את המצוה, יותר טוב שאחד יוציא את הרבים משכל אחד ואחד יעשה לעצמו, שאף בזה יש משום ברב עם הדרת מלך, ולכן היו יושבים במוצאי שבת בבית המדרש והביאו להם אור, בית שמאי אומרים כל אחד ואחד מברך לעצמו, ובית הלל אומרים אחד מברך לכולם, משום ברב עם הדרת מלך. ברכות נג א. הלכה כבית הלל טושי"ע או"ח רצח יד ומג"א שם ס"ק יח. ועיי' תוספתא ברכות פ"ו: עשרה שהיו עושים כולם מצוה אחת כו', ועיי' מג"א ס"י ריג ס"ק ז באור הגר"א או"ח ס"י ח ס"ק יב.

וכן בקריאת המגילה, להסוברים שאף כשאין עשרה יכול אחד לקרוא ולהוציא את האחרים. מחלוקת אחרונים בדבר. יותר טוב לעשות כן, משום ברב עם הדרת מלך. מג"א ס"י תרפט ס"ק י. וי"א שאם ירצו יקראו כל אחד לעצמו.

וכן בברכות הנהנין, כשישבו שנים או רבים לסעודה בדרך של קביעות, שאחד מברך לכולם ברכת המוציא. עיי' טושי"ע או"ח קסז א. היינו אפילו כשהמסובים יודעים בעצמם לברך, שיותר יש הידור כשאחד מברך משום ברב עם הדרת מלך. כסף משנה ברכות פ"א הי"ב בשם הרמ"ך; מעדני יו"ט על הרא"ש ברכות פ"ו ס"י לג.

וכן בזימון, להסוברים ששלשה שאכלו אפילו בלי קביעות, אף על פי שרשאים להתחלק, יכולים לזמן, יותר טוב לזמן משום ברב עם הדרת מלך רמ"א בשו"ע או"ח קצג ב, ועיי"ש במג"א ס"ק ח שחולק מפני שסובר שאינם רשאים לזמן.

מצוה מן המובחר לקדש את הלבנה בצבור, משום ברב עם כו ס"ק א וס"ק יג.

ד. אחד עושה, בפני רבים

ויש מצוה שאחד עושה אותה, אלא שכשנעשית בפני רבים יש בה משום ברב עם הדרת מלך, ולכן הרואה את הכהן הגדול בשעה שהוא קורא בתורה ביום הכפורים בעזרה, וכן הרואה פר ושעיר הנשרפים, יש בזה משום מצוה, שברב עם הדרת מלך. יומא ע א ורש"י. ומכל מקום אין במצוה זו משום אין-מעבירין-על-המצוות*, שנאמר שמי שרואה עבודה אחת יהיה אסור להניחה ולילך לראות עבודה אחרת, שכיון שאינו עסוק בה אלא בראייתה, אין בדבר משום העברה שם ורש"י, ועיי' רע"ב שם.

ה. זריזין-מקדימין-למצוות דוחה ברוב עם

המעלה של **ברוב עם** נדחית לפעמים מפני מעלה אחרת, ולכן קוראים את ההלל אחר תפלת שחרית, ולא אחר תפלת מוסף, אף על פי שבמוסף יש משום **ברב עם הדרת מלך**, לפי שזריזין-מקדימין-למצוות, ומעלה זו עדיפה יותר. **ר"ה לב ב.**

וכן תקיעת שופר, אלמלא טעם מיוחד של גזרת המלכות, שמפני כן הוצרכו לתקן שיתקעו בתפלת מוסף, היו מתקינים לתקוע בתפלת שחרית, משום זריזין מקדימין למצוות, אף על פי שבמוסף יש משום **ברב עם**. **שם**. **ועיי ברכי יוסף או"ח סי' א** אות ז וארצות החיים להמלבי"ם סי' כה ס"ק יג.

ו. ביטול בית המדרש נגד ברוב עם

נחלקו תנאים אם מעלת **ברוב עם** נדחית מפני: לבית שמאי כל אחד ואחד מברך לעצמו ברכת מאורי האש בבית המדרש, מפני ביטול בית המדרש. **ברכות נג א.** שבזמן שאחד מברך לכולם הם צריכים לשתוק מגירסתם כדי שיתכוננו כולם וישמעו אליו ויענו אמן. **רש"י שם**. ולבית הלל אחד מברך לכולם משום **ברב עם הדרת מלך**.

ודוקא כאן שאין חשש הביטול אלא לשעה מועטת לא חשו בית הלל לכך, אבל במקום ביטול גדול אף בית הלל מודים שדוחים המעלה של ברוב עם, ולכן מצוה להתפלל בבית המדרש במקום שלומד תורה יותר מבבית הכנסת, אף על פי שבבית הכנסת יש משום **ברב עם**, שאין לבטל לימודו מפני התפלה **מג"א סי' צ ס"ק לב**. יש מחלוקת אם מבטלים גם תפלה בעשרה בשביל כך או שצריך שבבית המדרש יהיה לו עכ"פ מנין עשרה.

ז. מנחה בציבור אחר שקיעה

המשנה ברורה כתב (בסימן רלג ס"ק יד, שבהיות שיש פוסקים רבים שחולקים על מרן המחבר והרמ"א וסוברים שזמן תפלת מנחה עד שקיעת החמה, לכן לכתחלה צריך להזהר לסיים תפלת המנחה בעוד שלא נתכסית השמש מעינינו) מוטב להתפלל ביחידות מלהתפלל אחר השקיעה בצבור, אבל בדיעבד יכול לסמוך על דעת המחבר והרמ"א שמתירים להתפלל עד צאת הכוכבים. עכת"ד.

ויעב"ץ כתב (במור וקציעה סימן רלג כתב, שאם אין הצבור נאספים למנין עשרה להתפלל מנחה, והוא מצפה להתפלל בצבור, אפילו אם הוא סמוך לחשכה) פשוט שיש להמתין ולהתפלל בצבור, ולא יתפלל ביחידות כל שיש עוד קצת שהות, שהרי מצות תפלת המנחה עד הערב, ולמה תדחה בחנם תפלת צבור שהקפידו עליה חז"ל. (והא דלייטי במערבא על מי שמתפלל עם דמדומי חמה, זהו כשהוא יחידי ושוהה בחנם) ע"כ.

הרי שהגאון יעב"ץ פשוט לו להיפך ממה שפסק המשנה ברורה, ומשום שתפלת הצבור חשובה ביותר. וכיוצא בזה כתב המאירי (ריש ברכות) שהמנהג שנהגו בו בכמה מקומות להתפלל ערבית אחר שקיעה (וקוראים קריאת שמע בברכותיה קודם צאת הכוכבים, מפני שחששו לטורח צבור שנכנסים להתפלל מנחה, וקשה להם להתעכב עד צאת הכוכבים וכו') שמא תאמר לא יתפללו ערבית בצבור ויתפלל כל אחד בביתו כדי

שיקראו קריאת שמע בעונתה ובברכותיה, יש לומר שתפלת הצבור חביבה ביותר
וברוב עם הדרת מלך וכו'. ע"ש.